

MAN O MAN

Nathan Vos

Man o Man

Je faalt niet
Je doet wat je kunt

Uitgeverij Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten in dit boek te regelen volgens de wettelijke bepalingen en getracht alle in deze bundel opgenomen teksten op de juiste manier te verantwoorden in de bronvermelding. Zij die menen dat de vermelding onjuist is of zij die menen aanspraak te kunnen maken op zekere rechten kunnen zich tot de uitgever wenden.

www.nijghenvanditmar.nl
www.manoman.nl

Copyright © Nathan Vos 2017

Foto auteur Redactie *Zin*

Omslag Dog and Pony

Typografie Perfect Service

NUR 320 / ISBN 978 90 388 0248 0

*Laat mij in mijn zeven sloten
Laat mij de draad volslagen kwijt
Aan gezelligheid ten onder
Richting eindeloze tijd*

*Uit volle borst op weg naar nergens
Zonder reden zonder doel
Met m'n zeden en m'n zonden
En mijn angstig voor gevoel
Laat mij mijn kont tegen de krib
Laat mij dit goddeloze lied
Hef jij je handen maar ten hemel
Maar red mij niet*

Maarten van Roozendaal¹

Inhoud

David 11

- Eerste regels 13
- Terugspoelen 16
- Dit willen we niet 24
- En wat dan? 32

De missie die moest 37

- Hoe zit het? 39
- Projectje 42
- De anderen 45
- De vragen 47

De anderen: Bart 51

Waarvan je wakker ligt 59

- Somber zijn, stress 61
- Dood willen 69
- Help/hulp 75

De anderen: Clemens 81

Was het voorbestemd? 87

- Vosjes 89
- Erfenis 95
- David 97
- Ik 99
- Nu 102

Gedicht met fiets 103

De anderen: Paul 105

Vaders 111

Zoektocht 113

Onderzoek 118

De anderen: Luuk 129

Mr. Perfect 139

Perfect 141

Faal 145

De anderen: Ronald 149

Drift 155

Oerman 157

Ongezond 163

Piemel 166

De anderen: Arthur 171

Doen 183

Praatmoe 185

Familieverbanden 188

Schema's 196

Trippen 200

Mannenclubs 207

De anderen: Henk 213

Echtgenoot, vader, burger 221

Zij en jij 223

Hij en jij 233

De wereld en jij 236

De anderen: Eric 239

De weg 251

Doel 253

Hoe? 258

De anderen: Pieter 263

Kunst 275

Boeken 276

Liedjes 282

Films 289

Porno 294

Museumbezoek 296

De anderen: Huub 297

En wat dan nog 303

De anderen: Albert 311

Verantwoording en dank 323

Lezen 323

Dank 326

Enquêtevragen 328

Noten 330

David

*Such a pretty house
And such a pretty garden
No alarms and no surprises*

Radiohead²

EERSTE REGELS

De lakens verschonon. Dat ging ik doen. Maar ik zat op het bed, zijn bed, het bed waar hij kort tevoren nog lag, en staarde naar zijn overhemden. Een zwarte, eentje met slangetjes, of torretjes, een donkerblauwe. Allemaal gestreken, klaar voor gebruik. Voor een nieuwe dag.

De lakens verschonon. Die waar hij net nog onder lag. Om halfzes, toen ze hem kwamen halen, zijn gezicht zag er al anders uit dan om twee uur. Die lakens, die wil je niet meer aanraken. Of wel? Ga ik daarover? Misschien wil zij ze nog wel vasthouden. Nee... dat wil ze niet.

Begin van de middag. Ik ben een minuut binnen. Na een dolle rit. Net op tijd. Nou ja, de agent begint speciaal voor ons overnieuw. Dat hij ons kan mededelen dat de schouwarts heeft vastgesteld dat de heer Vos door zelfdoding overleden is. Dat er van een misdrijf derhalve geen sprake is. En het lichaam dientengevolge vrijgegeven wordt aan de familie.

De familie. Met een dientengevolge vrijgegeven lichaam. Van mijn op een na jongste broer David. Ik heb er vier: twee ouder, twee jonger. Nu heb ik er drie, bedenk ik terwijl ik dit schrijf. Nog best wat. Ik heb ook een zus.

We hebben een moeder, mijn zus heeft een arm om haar heen. Ze is in een paar uur tijd tien jaar ouder geworden. Davids vrouw, zijn schoonouders, zijn schoonfamilie: ik ken ze al jaren. Maar niet zo. Zo kennen we elkaar niet.

De zoons zijn bij vrienden geparkeerd – woensdagmiddag. Het is lekker weer, ze zullen vast aan het voetballen zijn. De drie jongens van 6, net 10 en bijna, nou ja, een maand nog, 12; klaar voor

de grote stap naar de brugklas. Ze zullen zo van hun moeder iets horen wat ze niet gaan begrijpen.

Kun je je dat voorstellen? Dat je naar boven mag van de agent. De deur door, rechtsaf de trap op, langs de jasjes en jassen, de schoentjes en schoenen, weer een bocht, de gang doorsteken en dan via de slaapkamerdeur naar binnen? Ik doe het maar meteen. *Head first*. Broer 2 ook. We doen de deur open. Kijken naar links. Daar ligt David. Aan zijn kant van het bed. Onder een deken. Zijn ogen dicht. Er is geen adem. Er is geen twijfel. O jongen toch.

David toch.

Kun je je voorstellen dat je je man, je vader, je zoon, je broer, je vriend zo ziet? In zijn eigen bed? Je broer, je broertje? Je man? Je vader? Naast, misschien, het boek dat hij aan het lezen was? Zijn sloffen? Zijn kleren voor de volgende dag?

Weer beneden zitten we maar wat. In de tuin, het is niet koud, de zon schijnt. Ik zet koffie. Senseo. En doe de gordijnen voor dicht. Voorbijgangers blikken naar binnen. Maar ik ga ze niks vertellen. Mijn moeder zit in een stoel. Mijn zus zit op een bankje. Ze zegt: ‘Dit is het eerste asociale dat hij in zijn leven heeft gedaan.’ Het klopt. Mijn jongste broer staat met z’n handen in zijn zakken. Mijn oudste broer rookt. Boven ligt mijn op een na jongste broer.

Wij staan, zitten, slenteren, houden elkaar vast. Je wilt wat doen. Maar niks heeft zin. Er stopt een auto. Op de achterbank zitten drie neefjes. Ze blijven zitten. Goed. Hun moeder moet kleren pakken. Voor hen en voor haarzelf, want ze gaan een paar dagen (of weken – dat weten ze dan nog niet) bij opa en oma logeren, maar ze moet ook kleren uitzoeken voor David. Tsj. Idioot. Maar het moet.

We slaan maar aan het regelen. De arts en agent hebben envelopjes achtergelaten met instructies. We kunnen DELA bellen. Ja, nee – dankuwel – weten we niet, moet dat nu – prima, bel mij maar. Zeker is dat eind van de middag een wagen David komt halen.

Eikel.

Op welk spoor zat je? Dat je dit allemaal bedacht? Was er geen plek meer voor reflectie? Voor een besef van liefde en genegenheid, of dan toch voor een besef dat je vier mensen kapot ging maken? Dat het helemaal niet beter was zo?

De wagen weet het huis niet te vinden, 2015 en TomToms of niet. Michiel en ik staan op de uitkijk om ze naar binnen te loodsen. Achterwaarts het straatje in. Zwarte pakken, stemmige gezichten. Michiel gaat mee naar boven.

De pakken stuntelen de trap op en af – een van de twee heeft zijn eerste werkdag.

David verlaat door zijn eigen woonkamer zijn huis, via de achterdeur. Op een brancard, ingepakt in zwart doek. Ik sta met mijn moeder voor de boekenkast en kijk toe. Ze trilt en ik tril dus ook. De mannen schuiven hem de Mercedesbus in. Stapvoets rijden ze weg. David heeft zijn huis verlaten. Op straat is niemand. Iedereen lijkt weggedoken. Gelukkig maar.

Als mijn vrouw en ik 's avonds thuiskomen denk ik aan mijn plan om aan een boek te beginnen. Vandaag had de dag van de eerste regels moeten zijn. Een onderwerp had ik niet. Vandaag wordt de dag van de eerste regels. Je las ze net.

TERUGSPOELEN

Het was eind maart, paasvakantie en mijn gezin en ik waren op weg naar Schiphol, voor een korte werk- en vakantietrip naar Curaçao. In de taxi werd ik gebeld door mijn moeder. ‘David is overspannen en zit thuis. Ik neem hem een weekendje mee naar Terschelling. Zeg nog maar niets tegen de rest.’ De rest, dat zijn de andere broers en mijn zus. Ik weet nog dat ik dacht: hoezo niet? Je hoeft je toch niet te schamen voor overspannenheid?

En het kwartje viel, van de week ervoor, toen David en zijn vrouw hun beider veertigste verjaardagen vierden. Wij waren er ’s middags en bij thuiskomst zag ik op Facebook dat het avondfeestje was afgelast, wegens ziekte van de gastheer. Raar, want die broer van mij zou niet snel voor zichzelf kiezen. Was-ie ’s middags al ziek? Het was me niet opgevallen, misschien was-ie wat stil, maar hé, David voerde nooit het hoogste woord.

Een anekdote. Tot zijn vierde zei David geen woord. Niets. Tot de eerste dag kleuterschool. Toen begon hij te praten met een woordenschat die bij een vierjarige hoorde. In de 36 jaar erna was David zelden degene die zijn stem verhief aan tafel, heel soms het gezinslid dat zijn gelijk wilde halen, nooit de zoon in verzet. Later werd hij de lievelingssoom, die nooit moeilijk deed, geen mening had over wat je moest doen of zijn. De enige bij wie de nichtjes en neefjes allemaal op de schouders wilden. De onnadrukkelijke, maar onbetwistbare – dat wordt me pas na zijn dood duidelijk – spil van de Vosjes.

Eenmaal terug in Nederland was ik al bijna vergeten dat ik een broer in de ratsmodee had zitten. Nou ja, vergeten, in onze familie zijn permanent broers in de problemen. Van financiële, sociale en medische aard en in slechte tijden van alle drie tegelijk. Daar was ik zo'n beetje aan gewend geraakt – en ik was zelf geen haar beter trouwens. Daarover later meer.

Van alle zonen leek David de minst verlorene, om in Bijbelse termen te spreken. Het broertje dat eerst de rest van zijn bord leegat en dan pas aan het stukje kip begon. Tot mijn razernij, want ik zat daar nog met de zilvervliesrijst en de sperzieboontjes.

Misschien daarom was hij zo'n vriend die je graag erbij wilde hebben. Niet de kartrekker, maar een loyale secondant. Een knappe jongen was hij ook – en ik benijdde hem om zijn goede kledingsmaak.

Hij voer, vooral omdat hij na mij het eerstvolgende broertje was, vaak in mijn kielzog. Nam mijn horecabaantjes over, ging mee uit. Mijn studievrienden mochten hem.

Terwijl ik wild door mijn studie jaren heen klooide, was David een monument van stabiliteit. De verkering die later zijn vrouw zou worden was er al rond hun twintigste. Geen drugs, ik kan me hem niet dronken herinneren. Pas na zijn dood hoorde ik dat hij rond zijn vijfentwintigste even psychologische hulp had gezocht. Daarna was hij op de rails.

Na het weekje Curaçao belde ik David en we spraken af. Aanstaaende zondag zou ik er zijn, we gingen wat eten en mannenpraat hebben en alles zou goed komen. Voor de zekerheid haakte ik broer Michiel aan, beter dan ik in zowel universele wijsheden als stevige petsen op de schouder.

Ook van die volgende zondag weet ik alles nog. Overdag banjerde ik met vrienden over de pier bij Wijk aan Zee. We hadden behoorlijk copieus verteerd bij Aloha. De telefoon ging. Sofie, Davids echtgenote: 'Je moet alleen komen, met z'n tweeën is echt te veel, en dat etentje in de stad zit er niet in. Hij ligt al de hele dag in zijn bed.'

Daar op die pier voelde ik voor het eerst dat het weleens goed mis kon zijn met mijn rustige, stabiele, lieve broertje David.

Ik weet dat moment ook zo goed omdat op mijn Facebookpagina soms een best stoere foto tevoorschijn popt waarop ik met een zonnebril en een jack aan over de pier loop, in de richting van de fotograaf. Ik kwam even zeggen dat ik ervandoor moest en of vrouw en kinderen met iemand anders naar huis konden rijden.

Twee uur en honderdvijftig kilometer verder. David en ik rijden naar de stad om toch samen te eten. En het is goed mis. Het ene moment zitten we nog te praten over zijn werk en de problemen daar en nu moet ik halsoverkop de auto langs de kant zetten. David moet eruit. Even lucht. Maniakaal ijsberen, mompelen, roken. In een zijstraatje ergens. Zo heb ik hem nog nooit gezien. Hij zegt dat hij niet slaapt. En dat hij geen goede beslissingen meer kan nemen. Hij zegt dat hij zijn – nieuwe – werk verknald heeft; een rottige collega die hem het functioneren onmogelijk maakt. Met disfunctioneren als gevolg. Hij schaamt zich voor zijn jongens. Nog een sigaret. Ik ijsbeer maar met hem mee. Ik weet niet wat ik moet zeggen.

We keren om. Het beloofde restaurant laat ik voor wat het is. Bij een rotonde zegt David ‘rechtdoor’ waar ik weet dat we rechts moeten. Ik zie een kans en rij rechtdoor. Zie je wel, zegt David, al mijn beslissingen zijn fout. Kijk eens, zeg ik, we draaien om, gaan linksaf en alles is weer goed. Hij reageert niet. We stoppen achter zijn huis. Hij durft niet naar binnen. Hij durft zijn zoons niet onder ogen te komen. Hij wil dat ik hem vasthou. Ik hou hem vast, een minuut of wat. De laatste keer dat ik dat deed, zat hij in de luiers.

Al een paar weken is hij thuis, wordt me die dag duidelijk. Zijn nieuwe baan wordt niks, hij heeft zich ziek gemeld, zijn contract zal wel niet verlengd worden, acute financiële problemen dreigen. Hij slaapt al weken niet. Ondanks de pillen, ondanks de reeds ingeschakelde psycholoog.

Als we, na het diner met zijn gezin, samen naar mijn auto lo-

pen zegt hij iets wat me op scherp zet. Hij vindt het vooral erg dat hij nu geen supervader kan zijn, geen superechtgenoot. Ik draai me om. 'Jij moet helemaal geen supervader of super-iets zijn. Zeker nu niet. Maar nooit niet. Super-ietsen zijn eikels. Ja, jezelf zijn, ooit. Dat is al heel wat.'

Hij mompelt wat. Ik denk niet dat ik indruk heb gemaakt.

Het raakte me meer dan ik had verwacht. Dit was de *steady* broer, die zo gelijkmatig zijn leven snoeide, die in alles probeerde betrouwbaar te zijn. De broer van wie ik soms wel dacht: redt-ie het allemaal? Ik vermoedde een financiële druk. Maar het antwoord was altijd: Goed-goed. Maak je geen zorgen.

In mijn herinnering staat onze familie de daaropvolgende weken David bij, in mijn herinnering bellen we, komen we om beurten langs en proberen we hem moed in te praten. Dat blijkt lastig, we dringen slecht tot hem door en eerlijk gezegd weet ik niet goed wat ik moet zeggen. Wat hem kan helpen. Hij zit nogal vast in zijn eigen gedachten en niemand kan erbij. En een stem in mij blijft zeggen: Het zal wel meevallen.

Achteraf blijkt het vooral niet mee te vallen met onze betrokkenheid. Ik ben twee keer bij hen langs geweest en zij kwamen een keer bij mij; mijn zus is één keer geweest. Ze stond er vooral alleen voor, laat Sofie later weten. Familie, schoonfamilie en vrienden waren blijkbaar vooral druk óver David en zijn familie. En weinig met.

En dan doet hij een zelfmoordpoging. Die poging mislukt, al dan niet expres. Mijn jongste broer Daniël belt geschrokken dat er iets is gebeurd. Maar wat precies weet hij me niet duidelijk te maken. Ik begrijp niet wat hij bedoelt, vraag niet door en zeg tegen hem dat we het onder controle hebben. Dat ik op de hoogte ben. Terwijl ik niet eens begrijp waarop hij doelt.

Daniël zegt dat we het niet onder controle hebben. Ik zeg van wel. Maar ik bel niet meteen naar David of Sofie. Ik denk immers dat het wel zal meevallen. Pas dagen later begrijp ik waar Daniël in het telefoongesprek op hintte: David had een dag ervoor een poging gedaan.